

НАРОДНА СКУПШТИНА

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ О РАДУ СРПСКЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

ИЗЛАЗИ СВАКИ ДАН ЗА ВРЕМЕ СКУПШТИНСКОГ РАДА

ПРЕТПЛАТУ ПРИМА СРПСКО-КРАЉЕВСКА

ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА И СВЕ ПОШТЕ У СРБИЈИ

ЦЕНА ЈЕ ЛИСТУ ЗА ЦЕО ОВАЈ САЗИВ:

ЗА СРБИЈУ 5 ДИНАРА

ЗА СТРАНЕ ЗЕМЉЕ ТОЛИКО ИСТО С ДОДАТКОМ ПОШТАРИНЕ

УРЕЂУЈЕ СЕКРЕТАР СКУПШТИНСКИ

РАНКО ПЕТРОВИЋ

БРОЈ 3

УТОРАК 15 ЈУНА 1893

ГОДИНА III

6 САСТАНАК

9 јуна 1893 у Београду

ПРЕДСЕДАВАО ПРЕДСЕДНИК,

Никола П. Пашић

СЕКРЕТАР,

Лука Лазаревић

(НАСТАВАК)

(Извештај о трг. уговору).

Србија је још више добила новом увозном тарифом. Нова царинска тарифа израђена је на сувременој основици. Царинење по вредности избачено је са свим и замењено је специфичком тарифом. Овај је добитак толико велики, да би царина по тежини била за препоруку чак и у случају, кад би царинске стопе остале онолике, колике су биле по старом уговору. Међутим новом специфичком тарифом, не само да су осигурани досадашњи царински приходи, него се смело може рећи, да ће нам она ове приходе знатно увећати. Специфичком тарифом спречеће су све оне злоупотребе, које су нераздвојено везане за царинење *ad valorem*, а тиме ће ући у државну касу и они приходи, којима је она до сад штећена неистинитим декларисањем.

Али није добитак од новог уговора само у томе, што је царинска тарифа по вредности замењена тарифом по тежини, него је он још и у томе, што се при преговорима водила особита брига, да се царинском стопом поједини увозни артикли оптерете толико, како ће се с једне стране осигурати већи царински приходи а с друге омогућити напредовање наше привредне снаге. Тарифом се ишло на то, да се да могућности да се развије наша крупна и ситна радност. Њоме се заштићују почеци наше могуће индустрије, заштићују се и наши занати, пошто им се пружа јевтина сировина а финансијама нашим даје се јачи извор, пошто се новом тарифом оптерећују потребном царинском стопом они производи, којих код нас никако нема, а који се међутим троше у доста великој количини. Кад свему овоме додамо, да је новим уговором укнута диференцијална тарифа, по којој су се могли увозити извесни производи, с искључивом повластицом за Аустро-Угарску, испод тарифе с њоме уговорене; кад додамо и то, да смо њиме забили право на завођење неколико нових монопола, онда можемо смело тврдити, да су новом царинском тарифом у новоме трговинском уговору задовољени како наши финансијски, тако и наши привредни интереси.

Одбор са задовољством констатује, да је и нашим извозним производима осигурана од стране Аустро-Угарске повољна царинска стопа. Старим уговором осигурана је била

уговорна тарифа само неколиким нашим производима, а други су подвргнути били плаћању царине по општој тарифи аустро-угарске монархије. Истина је, да је Аустро-Угарска била доцније спустила царинску стопу за 2-3 наша производа, али је за то Србија поднела велике жртве, допустивши да се из слободних пристаништа Ријеке и Трста увозе као аустро-угарски производи артикли, који су пореклом из неуговорних држава. Царина за многе наше производе узимала се у Аустро-Угарској по њиној општој тарифи, која се могла мењати; уговорно стање за њих није било усвојено, те су они изложени били могућности, да се променом опште тарифе могу оптеретити већом стопом. Садања пак уговорна тарифа искључује могућност, да се утврђена царина може мењати на штету нашу. Тиме, што је за наше најважније извозне артикле уговорена царинска стопа, осигуран нам је сталан извоз њихов за 10 година, а имати сигурно, одређено стање за толики низ година, само је корисно по нашу трговину, пољопривреду и сточарство.

Одбору је част обратити нарочиту пажњу Народног Представништва на ветеринарну конвенцију, закључену између Србије и Аустро-Угарске у толико више, што се она својим строгим одредбама може показати као штетна по нашу сточну трговину. Али је одбор уверења, да и ове овако строге мере, ако буду само у стварној потреби примењиване, ипак неће имати оне зле последице, које би из њих у противном могле настати. Кад год будемо судили о овој конвенцији, свагда ваља да имамо на уму, да је друга половина аустро-угарске монархије — Мађарска — пољопривредно-сточарска земља Великог богатства њено лежи у стоци, и ми ценимо бригу њену, да своју стоку заштити од могуће заразе. Поред овога не треба заборавити ни то, да су у ветеринарној конвенцији између Немачке и Аустро-Угарске усвојене према последњој још строжије мере. Строге мере, предвиђене конвенцијом и наша свест о нашим властитим интересима налажу нам, да предуземо све што је потребно да нам стока не болује од заразних болести, а кад се оне појаве, да их угушимо најенергичнијим средствима. То је наша дужност и у интересу наше стоке, а уговор ништа друго од нас и не тражи.

Поред свију строгих мера предвиђених ветеринарном конвенцијом, сама одређеност њихова добра је страна њена, јер сад бар знамо каква су нам призната права, а какве смо дужности на себе примили новом конвенцијом.

Проучивши пажљиво и озбиљно поверени му посао, потписани се одбор не носи мишљу, да су овај уговор и конвенција такви, какве би Народно Представништво желело за нашу Отаџбину. Они су за нас поред свих добрих страна у извесним одредбама донекле и тешки и неповољни. Али одбор је уверења, да ће јаче старање наших државника у будуће изнаћи пута и начина, да Србија буде у том положају, да, наслањајући се на згодније прилике, које ће нам створити то

јаче старање њихово на овом пољу, те да будуће уговоре ове врсте можемо повољније закључивати. С тога му је част предложити Народној Скупштини да изволи примити:

I. трговински уговор између Србије и Аустро-Угарске,
28 Јула
закључен у Бечу 9 Аугуста 1892 год. са прилозима под А.
9 Аугуста
(царине на увоз у Србију), под Б. (увозне таксе у аустро-угарске царинске области), под В. (парочите олакшице за погранични промет), под Г. (одредбе о наплаћивљу обртне порезе на вредност еспана при увозу у Србију), закључни протокол од истог дана, као и њима придодате 3 декларације од истог дана.

II. Ветеринарну конвенцију закључену између Србије и Аустро-Угарске у Бечу
28 Јула
9 Аугуста 1892 год. са закључним протоколом и нотама под 1, 2, 3 и 4.

Одбор предлаже ово решење у уверењу, да ће се штета од неповољнијих одредаба ових уговора моћи у велико отклонити обостраном пријатељском готовошћу уговорних страна, да се они примењују савесно и у пријатељском духу, како би се при истеку њиховом могли створити бољи и повољнији за обе суседне монархије.

8 Јуна 1893 год.
у Београду.

известилац,

Др. Мил. Р. Веснић

ПРЕДСЕДНИК ОДБОРА,

Марко Петровић

ЧЛАНОВИ:

Мих. Ј. Косовљанин, П. Павловић, Мил. Марковић,
Ј. Станковић, Др. Ст. Вукчевић, Симо Костић,
М. А. Поповић, Ђ. Анђелковић, С. Милетић,
Јов. С. Јовановић.

Председник — По закону о пословном реду у Скупштини овај уговор треба да се чита у целини. Ја држим да ће боље бити ако га сад прочитамо у целини место сутра. (Одобрава се).

Секретар Љуба Јоксимовић чита трговачки уговор између Србије и Аустро-Угарске (прилог I). —

Председник — Изволте чути извештај одбора за нацрт адреса.

Известилац Ђока Анђелковић чита:

Народној Скупштини,

Одбор, који је Народна Скупштина изабрала да састави нацрт Адресе, свршио је свој посао, и част му је умолити Народно Представништво, да га изволи примити.

У исто доба, Одбору је част јавити Народној Скупштини, да је члан Одбора г. Стојан Новаковић, одмах, на првоме састанку одборском, изјавио да неће моћи учествовати у раду овога Одбора.

9 јуна 1893 год.
у Београду.

известилац,

Ђ. Анђелковић.

ПРЕДСЕДНИК ОДБОРА,

II. Велимировић.

ЧЛАНОВИ:

Др. Лаза Илић, Л. Лазаревић, К. Борисављевић, Мика Поповић, Ранко Петровић, Павле М. Ранковић, Др. Мил. Р. Веснић, Р. С. Поповић, Раша Милетић, Р. В. Тајсић, Д. М. Ружић.

Иста гласи:

НАЦРТ АДРЕСЕ

како га је израдио одбор за адресу

Ваше Величанство, Мили Господару!

Народно је Представништво срећно, примајући у овоме драгоценом историјском тренутку, кад Ваше Величанство ступа

први пут као Краљ Србије, у његову средину, уз топле поздраве Краљеве добродошлице, и изјаву, да Ваше Величанство хита положити пред Народном Скупштином, одмах у првој седници скупштинској Своју уставну заклетву.

Народно Представништво се радује, што је Ваше Величанство везало овај велики историјски чин за успомену на један доиста свечан дан, кад је Твој узвишени Отац, потврђујући нови Устав Краљевине Србије, изјавио да пружа нови Основни Закон Народу Српском, не себе ради, већ Сина Његова ради, Тебе ради Господару, и ради Србије. А најживље нас радомљу испуњава да Ти, још од онога дана носиш у души Својој, као свети аманет уверење, да је позив Обреновића, на Престолу Српскоме, да чувају Устав и Уставна права народна од сваке повреде.

Ваше Величанство, Мили Господару!

Народно Представништво сматра за своју прву и најсветију дужност, да Ти, у име Народа Српског, поднесе најдубљу захвалност на великоме и срећноме делу извршеноме 1 априла. Отаџбина, доведена до највише пропасти разузданом насилничком владавином, која је без зазора газила Устав и законе, која је својим саможивим циљевима жртвовала мир и будућност народну, враћена је самој себи, спасена је Твојим јуначким патриотским делом, и ноћ од 1 априла остаје вазда светле успомене у васколиком, вечно Ти захвалном Народу Српском.

Да, Господару, 31 марта, кад је Краљев. Намесништво, које се није понуило у уставноме року, и које, према Уставу, није више ни имало права да врши власт Краљевску, у Твоје име, отворило седнице неуставно конституисане Нар. Скупштине, завршен је био у свој потпуности уставни злочин, припреман све од 9 аугуста пр. год. И права, која Устав зајемчава Народноме Представништву, па и прерогативе Српске-Краљевске Круне, присвојени су били самовласно и злоупотребљени у циљевима противним интересима и Престола и Отаџбине.

Без мало осам пуних месеца Народ је Српски имао да сноси владавину, која није презала ни од средстава, што их само туђинске најезде примењују у завојеваним земљама. Не само права и слободе, које је нови слободоумни Устав осигурао Народу Српском, већ и ове традиционалне самоуправне уставнове, које су се одржале и кроз дуге векове туђинског господарства, били су дивљачки нападнути. И, после насилничких апшења, после сваковрсних гоњења и зостављања, после злочиничких стварања кривица, присута је најзад нештедимице крв српских грађана, који су, с Уставом у руци, оставили своја гола прса на браник својих права.

Ваше Величанство, Мили Господару!

У тим тешким данима Народ Српски није изгубио стрпљење, јер га је вазда крепила вера у Бога и у свога Краља. У нади да ће глас његов најзад стићи до Твога Престола, а уверен, да ће тај глас у души и срцу Твоме наћи одмах пуна одзива, народ је српски жудно очекивао час, кад ћеш Ти узети у своје руке власт Краљевску, кад ћеш, вршећи права која су Ти дале милост Божија и воља народна, одузети управу државну од твојих недостојних представника.

Твоје дело од 1 априла испунило је неочекивано најприсније жеље и најлепша надања народна. Ти си, Господару, пратећи, с пуно учешћа, будним оком, несреће, које су се гомилале у Отаџбини, разумео, шта од Тебе ишчекује срећа Твога народа и будућност миле нам Србије. И тој Својој дужности према Отаџбини и народу Ти си се одазвао одсудно и потпуно, као што доликује врломе прејемнику славних традиција Обреновића. И народ Ти српски, преко нас, својих избраника, кличе за то из свег срца: Хвала ти!

Ваше Величанство!

Жигошући по заслуги владавином, којој си Ти, Господару, учинио крај 1 априла, Народно Представништво налази још, да виновници тога несрећнога стања не смеју остати некажњени. У том уверењу Народно је Представништво решено по-

служити се још у овоме сазиву правом, које му Устав даје, да подигне оптужбу против министара из минуле владавине и преда их на суђење неумитној правди. На тај начин ће се једном већ утврдити и у нашој Отаџбини, да злочини против Устава и државних интереса не могу остати некажњени.

Мили Господару!

Народно Представништво осећа се прожмано српским поносом, што је чин Твој од 1 априла наишао на опште одо брвање не само у Србији и код Народа Српског, већ и у иностранству, свуда, где има пријатеља Српства. Оно дели у пуној мери Твоју радост, што су Твоје нотификације узвишеним Владарима и Поглаварима иностраних држава наишле свуда на пријатељску и ласкаву предусретљивост.

И у изјавама оних високих симпатија, које су Ти том приликом стигле са свих страна и за Тебе и за Србију, Народ Српски гледа најбољи доказ, да се у Европи праведно цени савесно вршење међународних дужности, које је Србија на се примила, и љезиво искрено старање, да остане вазда на висини својега културнога позива на европском истоку. Народно ће Представништво бити вазда готово да свим својим силама потпомогне Твоје старање, да се пријатељства, која су већ стечена Србији, одрже и развијају, као и да се нова задобију.

Ваше Величанство!

Народно Представништво изјављује Ти своју особиту захвалност за то, што си, васпостављајући Устав и законе у Србији, одмах по пријему Краљевске власти позвао народ да слободним гласањем, у најкраћем уставном року, изабере Народно Представништво. Оно исто тако са задовољством констатује, да се влада, коју си 1 априла позвао да Ти послужи вратити живот државни у свој уставни колосек, показала потпуно достојна часне мисије, коју си јој поверио. И уверени, да су одредбе уставне и законске за изборе народних посланика биле потпуно извршене, и да је Народ у пуној слободи употребио своје најбитније и најсветије уставно право, ми смо са захвалношћу чули правичну оцену и потврду Вашег Величанства, да је Народно Представништво, изишло из избора 18 маја ове године, чисти израз слободне воље народне.

Ваше Величанство, Мили Господару!

Народно Представништво констатује са осећајима најдубље захвалности Твоје старање, да се што пре посвршавају уставни послови, који су услед ванредних прилика, створених минулом владавином, морали трпети одлагања. И потврђујући да је Твоја уставна заклетва, положена у најкраћем року, у којем је то према сили околности било могућно, Народно ће Представништво, свесно неодложних потреба опстанка државног, такође сматрати за своју дужност, да накнадно потврди продужење буџета истекле рачунске године од 1 маја па на даље.

Народна ће Скупштина исто тако поклонити сву своју важну трговинским уговорима између Србије и Аустро-Угарске и Србије и Немачке, имајући у виду да њихов пресудни утицај на важне привредне и финансијске интересе наше Отаџбине захтева њихово брзо решење.

Поред тога уверено, да је Твојим великим делом од 1 априла постављена основа правилноме развијању наших државних послова, Народно Представништво се нада да ће се од сада моћи предати мирно и поуздано раду на побољшању наших привредних прилика, у чијем правилноме уређењу оно гледа сигурну основу за материјално благостање наше Отаџбине и јемство да се, као што ваља, уреди и снабди Твоја и наша узданица, — Српска војска.

Мили Господару,

Данас, када је криза, изазвана 9-ог августа, срећно решена и када је Србија повраћена у свој уставни колосек: данас, када је оборен режим, који је повукао да у новој уставној ери оживи најнесрећније услове из доба неискрене уставности засноване 1869 године: Народно Представништво

ће похитати, да се, одзивајући се највећом готовошћу Твојем позиву, усрдно и заузимљиво ода својим уставним пословима.

Пуно најдубљег уверења, да је од 1-ог априла настало у Србији ново доба, доба законитости и слободе, доба реда и напретка; пуно поуздања, да ће под Твојом владавином, мили Господару, тако срећно одпочетом 1-ог априла, Србија и Српство кренути одлучно напред путем, који води остварењу народних идеала: Народно Представништво као веран тумач оних осећаја, који одушевљавају сав Народ Српски, подноси пред Твој Престо осећаје неограничене, народне љубави и оданости, кличући Ти из дубине душе:

Да живи узданица Српска!

Да живи Краљ Србије Александар Први, Обреновић Пети!

Председник — Слаже ли се Скупштина с тим, да ставимо сутра на дневни ред у 4 часа по подне општи претрес о нацрту адресе? (Слаже се).

Тако исто слаже ли се Скупштина да дође на друго место на дневном реду општи претрес закона о трговинском уговору и ветеринарној конвенцији? (Слаже се).

За сад је исцрпљен дневни ред.

Седницу заказујем сутра у 4 часа по подне.

(Састанак је трајао до 6 $\frac{1}{2}$ часа по подне.)

7 САСТАНАК

10 јуна 1893 у Београду

ПРЕСЕДАВАО ПРЕСЕДНИК,

Никола П. Пашић

СЕКРЕТАР,

Станојло Вукчевић

Почетак у 4 $\frac{1}{4}$ часа по подне.

Пирсутна су била сва г. г. министри.

Председник — Отварам седми скупштински састанак. Изволте чути протокол шестог састанка.

Секретар Лука Лазаревић прочита.

Председник — Жели ли ко од госпoде посланика да учини примедбу на састав протокола? (Нико се не јавља). Пошто се нико не јавља за реч стављам на гласање: Усваја ли Скупштина прочитани протокол? (Усваја).

Изволте чути молбе и жалбе упућене Народној Скупштини.

Секретар Алекса Ратарца чита:

Јевта Гавриловић, чиновник министарства финансија, Благоје Мирковић, писар у дринској дивизијској команди, Аврам Петковић, резервни потпоручик из Београда, Димитрије Петровић, секретар министарства финансија и Александра Наумовићева, учитељица из Обреновца, — моле да им се уваже извесне године службе.

Јелена удова Паштрамац из Београда, Анка уд. Милана Јанковића из Београда и Димитрије Антоновић из Пирота — моле за државну помоћ.

Сељани из Љутежа (у ср. масурничком) и Вићентије Миљевић из Тулара (у ср. добричком) — моле да им се уступе извесне утрине.

Анта Тодоровић из Књажевца моли да се његовом сину смањи рок службе у војсци.

Радован Апостоловић из Богдања (у ср. трстеничком) моли за поновни премер имања.

Сељани из Осечине (у ср. подгорском) моле, да то место буде проглашено за варошицу.

Мата Влашкивић из Београда моли да му се исплати и остатак припадајуће му награде.

Трајко Костић из Враћа моли, да место механе III класе подигне кафану III. класе;

Алекса Миловаповић из Београда моли, да буде ослобођен извесних плаћања Ф. Макеизију;

Јеремија Спасић из Паруновца (у ср. расинском), Сава Н. из Гуњевца (у ср. посавском), Смиљка Радовановића из Бргула (у ср. посавском), Алија Јолић из Бурдима (у ср. сврљинском), Марко Гобелић, пуномоћник општине великоселске и винчанске (у ср. врачарском) и Миладин Јанковић из Пилатовца (у ср. драгачевском) — жале се на поједине земаљске власти.

Председник — Све ове молбе и жалбе упућују се одбору за молбе и жалбе. —

Дошла судва посланика, који нису положили заклетву а то су г. Тодор Костић и г. Живан Сретеновић. Молим их да то сад учине.

(Посланици Тодор Костић и Живан Сретеновић приступају и подлажу заклетву.)

После заклетве

Председник — Сад ћемо приступити претресу нацрта адресе. Молим г. известиоца да заузме своје место.

Известилац Ђ. Анђелковић — Пре но што прочитам у целини адресу, ја ћу вас молити да учините у њој исправке извесних погрешака, које су се случајно поткрале при спису. Такву исправку треба учинити нарочито у првом ставу. Почетак првог става треба овако да гласи: „Народно је представништво срећно, што у овом драгоценом историском тренутку, кад Ваше Величанство ступа први пут као Краљ Србије у његову средину уз топле поздраве Краљеве добродошлице прима и изјаву да Ваше Величанство хита целожити пред Народном Скупштином одмах у првој седници скупштине своју уставну заклетву. Тако исто у другом ставу у другој реченици између „а и најживље“ треба уметнути речи: „Твоја племенита изјава“. После у току читања ових пасуса ја ћу Вас опоменути где шта треба додати, што је случајно пропуштено у преписивању да се каже. Сад ћу вам прочитати цео нацрт адресе (ст. 18.)

Председник — Жели ли ко од госпоре посланика да узме реч у генералној дебати? Пошто се нико не јавља за реч то стављам на гласање: ко је за то, да се усвоји у начелу нацрт адресе нека седи, а ко је против тога нека устане? (Сви седе). — Објављујем да је нацрт адресе у начелу једногласно примљен.

Сад прелазимо на претрес адресе у појединостима. Изволте чути став по став.

Известилац прочита први став адресе.

Председник — Пошто се нико не јавља за реч, стављам на гласање: Ко је за то, да се први став адресе усвоји тај нека седи, а ко је против нека устане? (Сви седе). — Објављујем да је први став адресе једногласно примљен.

Известилац прочита други став адресе.

Председник — Ко је за то, да се прочитани став адресе прими нека седи, а ко је противан нека устане? (Сви седе). — Објављујем, да је други став адресе усвојен.

Известилац прочита трећи став нацрта адресе.

Председник — Усваја ли Скупштина прочитани став? (Усваја). — Објављујем да је трећи став адресе примљен.

Известилац прочита четврти став адресе.

Председник — Усваја ли Скупштина прочитани став адресе? (Усваја).

Известилац прочита пети став адресе.

Председник — Усваја ли Скупштина прочитани став? (Усваја).

Известилац прочита шести став адресе.

Гига Гершић — Господо, ви ћете ме извинити, што због слабости не могу тако гласно да говорим, нити много да разлажем, али кад смо дошли до ове тачке у адреси, ја сам рад да учиним једну примедбу, а молим да ми одбор адрески

и његов известилац не замере, што ја због слабости нисам могао да се примим да уђем у одбор, те да тамо учиним ту примедбу и да у опште учествујем у састављању адресе. Али, мислим, да неће бити згорета, да и сад учиним примедбу код овога става, и ако Скупштина нађе да је умесна, она ће је је усвојити.

Ја бих имао и на друге тачке овога нацрта да учиним неке примедбе са свога гледишта и према своме схватању, али ја нећу да дам повода продуживању ове дебате, а осим тога ја због свега стања здравља дугу дебату не бих могао ни издржати.

Ја дакле хоћу само на овај став адресе да учиним примедбу и да предложим исправку или допуну како хоћете, јер налазим да према целокупном склопу овога нацрта тај став треба другачије да гласи, пошто нема довољно логичке везе између њега и онога што је пре њега казано.

Ова садашња адреса господо, осим тога што је као и свака друга скупштинска адреса, један политички и државни акт, има још и неко своје особено, може се казати историјско значење, које је разликује од обичних пословних адреса скупштинских, које се подносе у редовним сазивима, кад се обични законодавни послови скупштински отправљају и решавају. То историјско значење и претежни карактер ове адресе у томе је, што је она одговор на један ретки историјски чин са престола, какав се изузетно јавља можда тек у сто и више година једанпут.

Овај шести став нацрта је по моме мишљењу према таквом главном карактеру адресе једна од најглавних тачака адресе и ту управо Скупштина казује свој суд, своје мишљење о историјском чину од 1 априла и разуме се ту треба у крупним пртама, да се оцрта положај, који је непосредно томе чину претходно, а за тим да се даде израза ономе расположењу, којим се народ томе чину одазвао.

Зна се, господо, како се адресе обично на брзу руку морају састављати, а нарочито кад Скупштину чекају још и други хитни и неодложни послови, као што је сада случај.

Према томе није чудо, да може по нешто да се измакне пажњи при стилзацији и да нема довољно логичке везе и логичког извођења, као што се овде према томе схватању догодило.

То ваља овде при претресу исправити, ако Скупштина нађе да је тако.

Ја, господо, чинећи ову примедбу и предлажући исправку не износим своје лично субјективно гледиште, него ја се стављам на гледиште, на коме стоји овај нацрт, улазим у његов ток мисли, у дух који у њему веје, и баш са тога гледишта налазим да овај шести став не одговара логици, која из тога тока и реда мисли и из тога духа истиче.

Као што већ рекох, у овоме ставу адресе треба Скупштини као израз већ тако јасно изреченога расположења и одзива народног да изрече свој суд о историскоме чину од 1 априла и та оцена скупштинска треба да је мотивисана и логички везана са оним што је напред речено, а тако исто и логички изведена из целог положаја, којим је тај историски чин изазван.

Па да ли се то налази у овоме шестом ставу нацрта? Он гласи:

Ваше Величанство, Мили Господару!

„У тим тешким данима народ Српски није изгубио стрпљење, јер га је вазда крешила вера у Бога и свога Краља. У нади да ће глас његов најзад стићи до твога Престола, а уверен, да ће тај глас у души и срцу Твоме наћи одмах пуна одзива, народ је српски жудно очекивао час, кад ћеш Ти узети у своје руке власт Краљевску, кад ћеш вршећи права која су Ти дале милост Божја и воља народна, одузети управу државну од твојих недостојних представника“ и т. д.

Дакле као што видите, овде се каже, да је народ још једнако одржао стрпљење, да стрпљење није изгубио.

Кад се тако каже, то се може тумачити онако, како по свој прилици нису ни мислили они, који су надрт адресе састављали, али ја кад бих тако стилизовану тачку адресе читао тако негде на страни, свакако бих морао извести овакав закључак: па кад је народ могао остати још једнако стрљив и миран и кад га је крепила „вера у Бога и у свога Краља“, те се побожно надао да ће његов глас „најзад“ стићи до престола и кад је у том стрљиву окрепљен реченом вером и надом могао мирно дочекати час, кад ће Краљ као пунољетан узети власт Краљевску у своје руке, онда изгледа, да положај није био тако опасан и критичан и да према томе историјски догађај од 1 априла није био таква прека и неодложна државна нужност, а то се потврђује и тиме, што се даље каже како је то народу дошло „неочекивано“ те његову стрљивост претворило разуме се у велику радост и одушевљење. Да ли ту онда има логике према свему што је напред казано и према ономе положају, како је представљен од људи из самога народа?

Да ли је то довољна логичка мотивација оне оцене и одушевленог одобравања чина од 1 априла? Баш са гледишта самога надрта очевидно није.

Ја дакле налазим, да баш у духу свега, што је у адреси изложено према целој логици њене остале садржине мора овде доћи, да је народ изгубио стрљивост и да је стање било у земљи тако, да је лако могло доћи до потреса, до кризе, до таквих догађаја у земљи, који би земљу и њену будућност у недогледне опасности довели и онда је тек акт од 1 априла разумљив и оправдан, као акт државне нужде, као вршење права државне нужде, које није написано у Уставу, али које се признаје у државној науци, па у појединим уставним земљама и у самој Уставу чли уставној пракци, у ванредним изузетним случајевима, кад је целокупно државно стање у опасности и кад су редовни законски и уставни путеви затворени или исцрљени, те нема излаза.

Из свега што сам овако летимично навео, мислим, да ћете и ви, господо, увидети, да овај став адресе треба другачије стилизовати, да би био у бољој логичкој вези са целим осталим редом мисли и да би мотивација скупштинског одзива чину од 1 априла била израз положаја, какав је у истини био према уверавању оних, који су о њему могли бити добро обавештени.

Мислим да није потребно, да даље разлажем ово гледиште што сам га обележио.

Јуче због слабости нисам био у седници, кад је надрт адресе раздат, и тек данас сам га добио и мало час сам нешто на брзу руку скицирао и бадио на артију. Ова моја стилизација овога става не би никако кварила ток мисли у адреси, јер сасвим добро и, као што казах, логичније улази у њен склоп. Ја ћу вам прочитати ово што сам написао да дође у овај састав адресе.

„У тим тешким данима народ је српски покушао и испрвено сва уставна и законита средства, да, остајући строго на легалном земљишту, одоли власничком притиску и да нађе мирнога излаза из критичког и неуставног стања. Они изабраници народни, који су у првос не законитим средствима и власничком насиљу ушли у Скупштину као преставници правог расположења огромне већине његове, испрлили су све путеве, да мирним споразумом и преставкама отклоне од земље мучну кризу и тешко искушење, кад потиснута до на ивицу пропасти дође до жалосног уверења да мирним и законитим путем не може лека и излаза да се нађе и онда стоји пред тешко алтернативом: или да се насивно и скрштених руку даде шибати власничким бичем и водити у пропаст или да — сиђе са законитог земљишта ради спаса отаџбине и Устава. И кад је та група народних преставника видела, да су и последњи покушаји за отклањање кризе остали без успеха и да би њеви даљи останак у таквој Скупштини већ значао и нехотично учешће у државном удару, онда је настао онај тренутак у испитичном животу народном, где једна велика група правих народних преставника, својим излазом из Скупштине мора да уложи последњи законити протест против насиља и гажења

Устава. И где се објављује цароду, да је земља дошла на ону мучну раскреницу, где су сва уставна и законита средства на измаку и где иуца конач народног стрљивост, јер се колебају сами темељи и основи уставне зграде. Беше то један од оних тешких и ванредних случајева у државном животу, кад настаје оно загушљиво и мутно стање привидне тишине, које предсказује буру и шотрес са свима недогледним последицама и опасностима.

И у таквој тренутку законити владалац, који је будним оком пратио све и гледао мутне облаке што су се гомилали на унутрашњем политичком обзору Србије, и разумео сву критичност и опасност створеног положаја, морао је да врши *право државне нужде*, да врши неодложну и свету дужност према земљи, према Уставу и према Себи, те да тренутно прекорачи један кратак размак времена, једну формалну уставну одредбу, да би спасао све есенцијалне и битне одредбе Устава, да би једним махом пречистио замршен положај, коме не беше законитог излаза, и на најбезопаснији начин избавио земљу из тешке кризе, која јој је неминовно претила“.

(Чује се, врло добро: прима се).

Од прилике ја сам овако овај став скицирао. Ако би га Скупштина прихватила, онда би он у одбору могао још нешто да се дотера.

Молим ако има 10 посланика да ме потпомогну, да се ова исправка прими како сам је прочитао (Устаје више од 10 посланика).

Известилац Ђ. Анђелковић — Господо Посланици, допустите, да се у овој прилици потпуно сложим са мишљењем г. Гершића, који је изнео ону допуну, коју сам ја лично као члан адреског одбора изнео.

И ја смаграм доиста да има једне празнине, која треба да уђе у овој прилици у адресу као логички след мисли; налазим да је адрески одбор заиста могао и требао представити Народној Скупштини у пуној форми све оне моменте, који су неопходно потребни да се унесу у адресу, као у један важан државни акт, те да се ту не само нагласи, него и јасно протумачи нужност догађаја од 1 Априла не само са гледишта немилых појава, које су се јављале пре 1 Априла, него и са гледишта државно правног, које је г. Гершић на врло деликатан начин престадио.

Сматрајући, да је мишљење г. Гершића умесно и радујући се што сам у њему и у вашем одобравању његова предлога, нашао одобравања и своје мишљењу, које сам изнео у одбору, ја као известилац примам целу мисао с тим: да се она у одбору допуну онако као што доликује тако важном акту, те да би и целина испала онако као што треба да буде.

Председник — Овде је предложена једна исправка или допуна у адреси. Та је допуна потпомогнута од довољног броја посланика и примљена од известивога, и ја држим да ће се скупштина сложити с тим, да се упути одбору те да јој нађе згодно место и да је доведе у склад са осталим ставовима адресе (Слаже се).

Известилац — Прочита седми став адресе.

Марко Петровић — Ја мислим, према овоме што је г. Гершић поднео, да ће овај став можда бити излишан.

Известилац — Ја бих молио, да овде изнесем једно своје мишљење, које би ишло у прилог тога, да збиља кад се каже ово што је г. Гершић допунно, онда има најдубљег разлога, да се изнесе и ово што је у овом пасусу изречено. Према томе ја држим, да није излишно речено, да је Он, Наш Господар, према свима приликама, које су владале у земљи, предузео један такав корак, који је оправдан и са гледишта разлога природних и са гледишта науке и знања, да га је покушао и извео, и да треба у том случају одати правду династији Обреновића, и да народ доиста у тим приликама има дубоког разлога да буде захвалан на том његовом акту, и да тај акт доиста наилази на потпуно одобравање једног знаменитог тела у државној организацији Народног Представништва; да доиста има разлога, да оно као изабраник Народног изјави захвалност у име Народа, и ако је то већ

уцњено многим депутацијама и телеграфским захвалницама. Ми као законодавно тело имамо потпуно разлога, тим пре што су избори били слободни, да констатујемо, да је Он тај чин извршио. Ипак како додикује једном Краљу у Уставној Држави и да му кажемо: хвала!

С тога мислим да овај пасус треба да остане и молим Скупштину да овај пасус задржи.

Председник — Ја ћу ставити на гласање овај став при свем том што он стоји у тесној вези са изнесеном исправком. Ко је за то да се прочитани став прими нека седи, а ко је противан нека устане. ? (Сви седе). —

Примљен је прочитани став, али ће се оба довести у везу са поднетом допуном.

Известилац — Прочата осми став адресе.

Мијаило Веселиновић — По мом мишљењу, све доведе што је речено у адреси, то су више мање парафраза, које ће да остану за историју црна слова на артији.

Ова тачка најважнија је. И по овој тачки што се учини, то ће бити најважније. И ја бих молио народно представништво да усвоји један додатак, који ћу ја предложити да се дода у овој тачки. А то после речи „налази још да“ још и „Поред Министара и Краљ. Намесници као главни“ а после речи „Устав“ дода „већ“ и после речи „Минуле владавине“ дода „А створи могућност и за оптужбу Краљ. Намесника“. И према томе овај став гласно би овако: „Жигушући по заслуги владавини, којој си Ти, Господару, учинио крај 1. Априла, Народна Представништво налази још, да поред Министара и Краљевски Намесници као главни виновници тога несрећног стања несмеју остати некажњени. У том уверењу Народна је Представништво решено послужити се још у овом сазиву правом, које му Устав већ даје, да подигне оптужбу против Министара из минуле владавине, а створи могућност и за оптужбу Краљевских Намесника и преда их на судење неумитној правди“.

Дакле молим вас, господо, не мојте мислити, да ја не знам, да по уставу Народна Представништво нема права да оптужи Краљевске Намеснике. Ја знам да немамо права, али мене у овоме руководи то, да кажем оно што ми је на срцу. Ја сам Народни заступник а Народна је жеља та да буду кажњени и Намесници. Ристић, тај називи први дипломата на балканском полуострву, који је могао да гледа да се у Београду пред очима целе Европе чине онака безакоња, он се са својим бакенбартима ругао и смејао Српском Народу, и ја сам за то, да Краљевски Намесници никако не остану не кажњени. Ја, као што рекох, знам да ми по Уставу немамо права, али и они нису такођер имали права по Уставу, за многа зла што су починили. И зато кад хоћемо ми с једне стране и Његово Величанство Краљ с друге стране, ми можемо да учинимо кад је у интересу престола и народа српског. А нека би био грех на нашој души, што би прекорачили ту тачку Устава да их метнемо у казamat. Народ Српски, који је толико жртва поднео у борби против тих великана, који су сва зла починили у Србији, тај би исти Народ са одушевљењем то примио и не би казао да смо се огрешили о Устав, него би казао ви сте прави израз наших жеља.

Није нужно даље да објашњавам, јер међу нама има много способнијих да ту ствар објасне, али може бити да они више стоје, и зато мисле да њима не би личило кад би ово гледалиште заступали зато и ћуте, мени пак као трговцу, не факултетлији, не може се ни замерити ако изнесем своју жељу пред Народна Представништво а баш и ако ми се замера; ја се овим само одуђујем својој савести. И на завршетку опет велм: Ако хоћемо ми можемо ово да учинимо, а ако нећемо, онда не можемо. Ја молим десет посланика, да ме потпомогну да се унесе овај додатак као општа жеља Народа. (Не потпомажу га)

Известилац — Поштовани посланик вароши Књажевца обузет је доиста племенитом тежњом да сви виновници стања, које је створено 9 авг. не буду изузети од оне казне, која им припада по делима, која су им била последица за читавих

8 месеца у нашој драгој отаџбини. Имам разлога да напоменем да је његова тежња оправдана у толико више што је то човек из округа, у ком се доиста не може рећи да су идеје владавине од 9 Авг. могле продрети и могле имати ма каква па и најмања успеха. Ја, као представник народни, као човек кога је народ послао овамо да заштити његове интересе, као човек, ком је дужност да уставност у овој земљи што више и јаче утврђује, са свима својим друговима, који тој тежњи следују, ипак у овој прилици не могу да имам исто мишљење као мој поштовани пријатељ Михаило Веселиновић. Моји су разлози у овом: Два су правца, који треба да постоје у уставној парламентарној владавини. Ви знате, господо, да у једној земљи ви имате за виновнике било добра или зла владу, која је произишла из поверења народне скупштине, као представника народног, или из поверења круне, која на основу чл. 38 Устава, по нашем Уставу може једну владавину да подигне. Ја верујем, господо, потпуно да је владавина од 9 Авг. таква владавина која се у свом постанку користила једино оном снагом коју члан 38 Устава даје, а то је правом круне да она може уклањати или постављати Министре. Та владавина, која је тек имала да задобије народно поверење, пошла је једним путем, путем, који је порушио најбитније најосновније елементе на основу којих једна држава почива и може да буде мирна и срећна: та владавина била је такве природе, да је све те елементе порушила. И збиља могао би човек да каже да она господо, која су упражњавала краљевску власт, да су та господо злоупотребила ту власт (одобравање). Ја вас молим да се у овом тренутку држимо оних права, која нам даје закон о Министарској одговорности. Према томе ја мислим да у овом случају не можемо именовати и ове чинице, за које ми с приватне стране можемо знати, да су били заиста одушевљене присталице владавине од 9 Августа. Ако будемо срећни да у интересу народном, у интересу опстанка наше драге отаџбине, учинимо оно што је потребно, онда доиста утврђујемо ово, што у адреси кажемо да злочини противу Устава не могу остати не кажњени. И онда вас молим да се задржимо само на томе, да употребимо оно право, које нам даје Устав, а то је право да оптужимо бившу владу; а ако би се јавили као саучесници и они људи, који стоје више те владе, то би била већ друга ствар. Ја држим да у овом случају ова реченица, коју је поштовани мој пријатељ Михаило Веселиновић вољан да унесе овде, да она нема разлога.

Ми као народни представници имамо разлога да употребимо она права и да испунимо оне дужности, које имамо да вршимо, да би се Устав у нашој земљи у пуној мери, одомаћно.

С те тачке Народ. Представништво треба да изостави овај додатак, који предлаже г. Михаило Веселиновић.

Марко Петровић — Ја не бих могао да се сложим, да додатак г. Веселиновића уђе у адресу. Не бих се сложио за то, што ми, који смо позвани да у основи чувамо најскрупулозније Устав, не налазимо у уставу нигде наслона да се намесници као намесници могу оптужити. Али ипак, кажем и то, да ако се у делу кривичне истраге над оптуженим Министрима нађе, да је и сарадња намесничка била такве природе, да је излазила уз Уставног колосека, њихових права и њихових дужности, а доприносила је гађењу Устава или којег државног закона, и да излази из колосека њихових Уставних права, да ће сам ток истраге и њих у том случају да огласи, или за главне кривце, или за саучеснике рекриминисаног дела, и да их подвргне заслуженој казни. У колико је њихова јавна радња као представника круне фунгирао у овом послу од 8 мес. не можемо у Уставу наћи наслона да их можемо оптужити; а дали је чега било изакулисног у њиховој радњи, није наше овде да испитујемо и петражујемо, а још мање да на основу каквих претпоставака, уносимо нашу реч у овај свечан акт и о њиховој оптужби. Опет понављам, можда приликом ислеђивања кривичних дела, којима се терете бивши Министри, ући ће се у траг и њиховој каквој против-уставној радњи, и тада у том случају доћи ће на ред и то питање, да ли су они у том случају, а нарочито од рока одкад су дужни били сазвати Народну Скупштину, да се попуни намес-

ништво, били краљевски намесници, или само узурпатори представништва краљевске власти. И пошто то питање не улази у колосек питања, које расправља Народн. Скупштина, онда не би било упутно да то питање уносимо овде у адресу. Јер, могло би се даље констатовати да у целој тој последњој радњи против министара имаће основа да се мисли, да су они били ни главни кривци ни формални саучесници против уставних радњи у оним првим делима од 9 Авг. до 1 Априла. Оставимо то току истраге судија, који буду дела ислеђивали, онда ћемо да видимо да ли у одбрани Министара, и особито у сплету њихових кривичних дела не ће бити основа да се и Намесници могу огласити за саучеснике кривичних дела, која се буду ислеђивала. И ако тога буде, или не буде, ништа не смета, да они буду или не буду оптужени.

Нестављајући ово у адресу, ми тиме не стављамо своје вето, да оптужења и кривичне одговорности њихове апсолутно и не може бити, но ми овако о томе питању судимо једино са разлога, што у њиховој *јавној радњи* не видимо још нечега јавно утврђеног, да су они непосредно повредили Устав и законе, — јер су они све пред собом имали само, по Уставу, одговорну владу, а ако се у току истраге докаже да су и намесници, било посредно, или непосредно, изредбом на министре или власти, повредили устав, или који закон, и да према томе има за то места и њиховој оптужби неће сметати ништа ни Скупштини ни оптуженичком одбору њеном, да и против намесника подигне тужбу. Ја вам опет понављам своје уверење: да од оног дана, кад су они дужни били позвати Народну Скупштину, којој је рок био 1 новембра да од тога дана нису могли бити потпуни намесници и да од тог дана њихова дела немају оне важности, коју Устав прописује: Јер у Уставу се јасно каже, да ће намесници „*отправљати* послове намесничке до сазива *прве* скупштине“, а они су тај рок нарочито одговорачили, скупштину ту одложили на после и распустили, само да даље неуставно владају, па можда ће и то, у вези са другим делима, која се истрагом могу открити, бити довољан основ за суд, да и над намесницима, као таквим отвори и поведе кривичну истрагу. Чак и Скупштина, у оптужном акту, који мисли донети против министара, може подићи тужбу и против намесника за повреду Устава, и ако то у адреси данас не нагласи, јер јој томе неће ништа сметати што то у адреси данас неће ући. Много што шта неће ући данас у адресу чиме се Скупштина има бавити, па јој то ништа ипак не смета, да се тиме бави, па тако може бити и са овим питањем.

Ако се дакле нађе да су, и намесници намерно ишли на то и својом сарадњом помагали да се врше државни злочини да су у томе потпомагали владу, могу и они добити за то заслужну казну, па било као главни кривци или саучесници и ако се о њима у адреси о томе ништа не говори, ради тога и нисам за то, да се овде уђе у испитивање и оцену тога питања, јесу ли намесници криви или не за злочине вршене од 9 августа 1 априла, већ да то буде посао истраге судске, која ће развити то питање и видети: да ли заиста има саучеснића намесничког у томе па према томе, и кривичне одговорности, од које се неће моћи ослободити за то, што их ми још данас не осуђујемо, и у овој прилици. То је глединте мислим најбоље, да не треба само с тога ни улазити овде у ово питање, но га треба оставити да се оно другом приликом, приликом оптужте министара цени, а не данас. За то сам против допуне предложене.

Милош Богдановић — Кад би се захтеви г. Михаила Веселиновића ма колико ослањали на закон о министарској одговорности, ја бих први пристао с њим на то, који сам највише осетио под несрећним бив. режимом, пошто међу вама седим са просвираном плећком. Али, господо, кад то нема основа ни у каквом закону, онда ја мислим, да наше захтеве не треба да оснивамо на нашим лежим жељама, већ на законима, ја то потпуно знам, господо, да су у свима незаконитостима прави виновници намесници, али на то је лепо казао г. поп Марко, да ако су намесници у неколико саучесници; па не само они, него, ја знам, да је у неколико прилика и сам митрополит Михаило био у седницама министарским. Ток саме из-

траге ће изнаћи све кривце или саучеснике, па нека се нико не нада, да ће избећи заслужену казну. С тога предлажем, нека се овај став прими.

Лаза Илић — Кад говор г. Михаила Веселиновића није потпомогнут од 10 посланика па је при свем том допуштено да о његовом предлогу говоре нека господа посланици, то ја налазим да је тиме учињена грешка према чл. 71 другој алинеји закона о пословном раду у Скупштини који гласи: „Скупштина ће за тим узимати предложену измену или допуну у претрес, ако се буде нашло најмање 10 посланика, да изјаве, да је подржавају: у противном случају прелази се преко ње на дневни ред“. Према томе, јасно је за свакога, да о предлогу г. Мих. Веселиновића није требало ни дозволити дебату.

Председник Пашић — Заиста, господо, госп. Лаза има право, што је приметно, да се упуштамо у претрес овога, и преко закона о послов. реду, али да није г. известилац Ђока тражио реч и добио ради објашњења, не бих је дао ни другоме. Но сад је прекинута.

Ивестилац — Чита даљи став из адресе.

Председник — Стављам на гласање: Ко је за то, да се овај став прими нека седи, а ко је против нека устане? (Сви седе) — Објављујем да је и овај став примљем једногласно.

Дајем четврт часа одмора, да би се за то време стилизовала предложена допуна у адреси па изнела па прочитање и одлуку Скупштине. Молим одбор за састављање адресе, да изволи то учинити.

После одмора

Председник — Изволте, господо, чути стилизацију, коју је одбор учинио.

Ивестилац Молим вас, господо, ево, какву је исправку одбор учинио / оном делу, адресе за који је г. Глигорије Гершић предложио Народној Скупштини замену одборске редакције и Скупштина је примила.

Ваше Величанство, Мили Господару!

„У тешким данима Народ је Српски покушао и испроне сва уставна и законита средства, да, остајући строго на легалном земљишту, одоли власничком притиску и да нађе мирног излаза из критичког и неуставног стања. Они изабраници народици, који су у пркос незаконитим средствима и власничком насиљу ушли у Скупштину као представници правог расположења огромне већине његове, испрчили су све путеве, да мирним споразумом и представкама отклоне од земље мучну кризу и тешко искушење, кад, потиснута до на ивицу пропасти, дође до жалосног уверења да мирним и законитим путем не може лека и излаза да се нађе и онда стоји пред тешком алтернативом: или да се пасивно и скривених руку даде шибати власничким бичем и водити у пропаст или да — сиђе са законитог земљишта ради спаса Отаџбине и Устава. И кад је та група народних представника видела, да су и последњи покушаји за отклањање кризе остали без успеха и да би њеи даљи останаи у таквој Скупштини већ значаио и нехотично учешће у државном удару, онда је настао онај тренутак у политичком животу народном, где једна велика група правих народних представника својим излазом из Скупштине мора да уложи последњи законити протест противу насиља и гажења Устава, и где се објављује Народу, да је земља дошла на ону мучну раскрсницу, где су сва уставна и законита средства на измаку и где пуца конач народног стрпљења, јер се колебају сами темељи и основе уставне зграде. Беше то један од оних тешких и ванредних случајева у државном животу, кад настаје оно загушљиво и мутно стање привидне тишине, које предсказује буру и потресе са свима недогледним последицама и опасностима.

„И у таквоме тренутку закопити Владалац, који је будним оком пратио све и гледао мутне облаке, што су се гомилали на унутрашњем политичком обзору Србије, и разумео сву критичност и опасност створенога положаја, морао је да врши државне дужности, да врши неодложну и свету дужност према

земљи, према Уставу и према Себи, те да тренутно прекорачи један кратак размак времена, једну формалну уставну одредбу, да би спасао све есенцијалне и битне одредбе Устава, да би једним махом пречистио замршен положај, коме не беше законитога излаза, и на најбезопаснији начин избавио земљу из тешке кризе, која јој је неминуовно претила.

„И тој Својој дужности према Отаџбини и Народу Ти си се одазвао одесудно и потпуно, као што доликује врломе претемнику славних традиција Обреновића И Народ Ти Српски, преко нас, својих изабраника, кличе за то из свег срца: Хвала Ти!“

Председник — Нико се не јавља за реч и ја стављам на гласање: Ко је за то да се прочитана измена у адреси прими, нека седи, а које против нека устане? (Сви седе) — Објављујем да је примљена једногласно.

Сад приступамо поменичном гласању. Ко је за то да се примљени нацрт у појединостима, прими и у целини, тај ће гласати за, а ко је против, гласаће против.

Извештач прозива:

Алекса Ратарац, за; Алекса Трајковић, за; Андра Степановић, за; Андра Парџанин, за; Авта Рајичић, за; Антоније Поповић, за; Ареа М. Дреновац, за; Арсеније Прокопијевић, за; Андра Ђорђевић, не гласа; Благоје Вожић, за; Богосав Поповић, за; Василије Живановић, за; Велимир Карић, за; Велимир Тодоровић, за; Владимир Поповић, за; Владислав Павловић, за; Војин Тирковић, за; Вуџашић Петровић, не гласа; Вуча Николић, за; Гаврило Милорадовић, за; Глиша Гершић, за; Данило М. Јовановић, за; Димитрије К. Димовић, за; Димитрије Ишчановић, за; Димитрије Карић, за; Дим. Тирковић, за; Добросав Ружић, за Драгутин Дединца, за; Драгомир С. Рајовић, не гласа; Ђока Анђелковић, за; Ђока Војић, за; Ђока Стојковић, за; Ђура Милијашевић, за; Ђура Хрватовић, не гласа; Живан Сретеновић, за; Живко Малонарац, за; Јован И. Николић, за; Јован Сопрониовић, за; Јован Станковић, за; Јован Шемпић, за; Јованча Стојановић, за; Јоца Ж. Јовановић, за; Јоца С. Јовановић, за; Јоца Селић, за; Коста Борисављевић, за; Коста Таушановић, за; Др. Лаза Илић, за; Лазар Пробић, за; Лука Лазаревић, за; Љуба Јокимовић, за; Љуба Николић, за; Љубисав Благојевић, за; Љуба Ковачевић, не гласа; Марко С. Ђуричић, за; Марко Петровић, за; Марко Швабић, за; Мика Давидовић, за; Мика Х. Тонић, не гласа; Максим Сретеновић, за; Милан Ђ. Ђурић, за; Милан Милићевић, за; Милепо Веселић, за; Милија Миловановић, за; Милоје Барјактаровић, за; Милосав Витић, за; Милош Богдановић, за; Милош Ђорђевић, за; Милош Марковић, за; Милун Милковић, за; Милутин Гараманин, не гласа; Митар Мићовић, за; Мића Бранковић, за; Мих. М. Веселиновић, гласам против, за то што није унет и мој додатак у адресу; Михаило Косовљанин, за; Михаило Марковић, за; Михаило Поповић, за; Михаило Радовић, за; Михаило Ристић, за; Михаило Стојковић, за; Никодије Милетић, за; Никола Николић, за; Никола Павловић, за; Новак Милошевић, за; Павле Крстић, за; Павле Поповић, за; Павле Станковић, за; Павле Смиљанић, за; Пера Вукићевић, за; Павле Ранковић, за; Петар Ђаковић, за; Петар Павловић, за; Радован Милетић, за; Радован Поповић, за; Ранко Б. Тајсић, за; Раша Нинић, за; Сава Милићевић, за; Светозар Славковић, за; Симо Костић, за; Сотир Аранђеловић, за; Сретен Гогић, за; Станојло Вукчевић, за; Станко Петровић, за; Станча Виденовић, за; Стеван Ристић, за; Стојан Новаковић, не гласа; Стојан Станковић, за; Тодор Дидић, за; Тодор Радовановић, за; Тома Бојичић, за; Тодор Костић, за; Урош Плазина, за; Филип Милојевић, за; Павле Вуковић, за; Никола Пашић, за.

Председник — Изволте, господе, саслушати резултат гласања. Гласало је свега 114 посланика; „за“ 105, „против“ 1, а уздржало се од гласања 8. И тако је адресу Скупштина примила.

По чл. 38 послов. реда у Народној Скупштини, адресу потписује у име Народне Скупштине представништво са секретарима и ниси је депутација, која је састављена од председништва, које је потписује, и председника скупштинских одсека.

Молим депутацију да сутра дође у 12 часова, да однесемо адресу Његовом Величанству Краљу. —

Председник. — Изволте чути једну изјаву, коју влада има да учини Скупштини.

Председник Министарског Савета, Министар Просвете и Црквених Послова Др. Лаза Докић. — Господе, кад ми је Његово Величанство Краљ поверио да саставим нову владу, ја сам се примио те дужности с уверењем, да ћу наћи одзива и у Народноме Представништву.

Адреса, коју сте изволели мало час примити, та адреса потврдила је то моје уверење и ја мислим да је сада наступило тренутак, када влада вама може изнети сво програм.

Ја дакле молим Народно Представништво да изволи чути програм, изјаву, нове владе (чита:)

Краљевска влада, сматрајући за дужност да, оцени Народног Представништва изложи, како општи правац свога рада тако и свој пословни програм, има част изјавити пред Народном Скупштином ово што иде.

Искрено поштовање уставности и законитости руководиће владу у сваком послу. Налазећи да је наш Устав довољно слободоуман, влада ће се старати да његове одредбе тачно примењује, те да се у нашој земљи потпуно одомаћи практика слободоумних установа и парламентарне уставности, уз подршку зајамчење личне и имовне безбедности свих грађана српских.

Служећи верно намерама и нарочитој заповести Његовога Величанства Краља, влада ће све своје старање употребити по то, да одношаји Србије према иностраним државама, а нарочито према њеним суседима буду лојални и пријатељски, и да Србија тачним испуњавањем својих обвеза и међународних дужности сачува на достојној висини свој међународни положај.

Влада сматра за једну од највећих својих дужности учинити све што јој је у могућности да се подигне народна производња, те да се подигне већи степен народног богатства.

У повећаном богатству народном влада види најбољу залогу за напредак наше отаџбине. Тако исто влада ће најодлучније прегнути на посао да наше финансијско стање уреди и државни буџет доведе на сталну основу. Од поправке финансијског и економног стања влада очекује обилатија средства, која жели употребити на даљи развитак народне привреде, на ојачање одбранбене снаге и на напредак народне просвете.

У посебним законским предлозима, које ће подносити Народној Скупштини, влада ће се старати да намирује Државне потребе по реду њихове важности. Нарочито ће се проучити и спремити законски предлози о уређењу тежачког кредита, о осигурању усева и стоке, о уредби извозне трговине, о прерађивачкој производњи и њеном кредиту, о акционарским удружењима, о подизању рударске експлоатације без оштећења приватне иницијативе, о развигку мреже путова, о редукацији тарифе железничке, о подизању путова колико је год могуће без досадашњег кулука, о модерним заводима за осушење, о поправци стања државних судија, о поправци свештеничког стања, о ујачењу веће сталности за учитеље, о једнообразној средње-школској настави, о подизању Велике Школе на степен Универзитета и о кодификацији закона — све своје законске предлоге влада ће се старати да за времена изнесе на оцену јавности.

(Наставиће се)